

ISSN: 2651-2742

2024- Cilt: 7 Sayı: 2

Sayfa: 137-147.

Dergi Web Sitesi: <http://sita.cumhuriyet.edu.tr/tr/>

Gönderilme Tarihi :15.08.2024

Kabul Tarihi: 05.11.2024

Araştırma Makalesi (Research Article)

SEMBOLİZMİN KÖKÜ, ZEVK, ACI ve POLİTİKA İÇİN BİR METAFOR OLARAK: SALVADOR DALÍ'NİN SÜRREALİST YEMEK TABLoları

The Root of Symbolism as a Metaphor For Pleasure, Pain and Politics: Salvador Dali's Surrealist Food Paintings

Nida Anıl KAZANÇ*

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi

ÖZ

" Eğer kalori sayan ve yemek yeme zevkini bir ceza biçimine dönüştürenlerden biriyse, bu kitabı hemen kapatın; sizin için fazla canlı, fazla saldırgan ve fazla küstah."

Salvador Dali, Les Dinners De Gala

Konu yemek pişirmek olduğunda şefler, resim yapmak olduğunda ressamlar yaratıcıdır. Bu çalışmada iki alanda yaratıcı olan Salvador Dalí'nin sürrealist yemek tabloları sembolizmin kökü, zevk, acı ve politika için metaforik anlatımları üzerinden anlaşılmasına çalışılacaktır. Çalışma Salvador Dalí'den ilham alan gerçeküstü yemek fikirleri ve resimleriyle sanat dünyasının mutfaklarına göz atmayı amaçlamaktadır. Katalan sürrealist ressam Salvador Dalí'nin yalnızca kendi mesleğinde değil aynı zamanda parti ve sofraya düzenleme sanatında da usta olduğu kabul edilmektedir. Dalí, "Yemek yapmak resim yapmaya çok yakın, yemek yapmakla meşgul olduğumda, biraz bundan, biraz şundan ekliyorum, resim yapmak gibi" diyerek hayatı boyunca yiyeceklere hayranlığını dile getirmektedir. Daha altı yaşındayken, anaç bir aşçı olmak istediğini ilan etmiş dünya çapında tanınan bir sanatçı olmuş ama mutfakla ilgili şeylere olan hayranlığı hayatı boyunca devam ettirmiştir. Dolayısıyla "Les Dinners de Gala" 1973'te yayımlandığında, kitabı resimleyen sürrealist sanatçı için bu tam anlamıyla bir rüyanın gerçekleşmesi olmuştur. 1973'te yalnızca bir kez basılan alanında sıra dışı olan yemek kitabı; 136 tarif, Dalí'nin bu yayın için özel olarak yarattığı son derece tuhaf illüstrasyonlar ve kolajlardan oluşmaktadır. Yemek kitabı 12 bölüme ayrılmıştır. Yemek kitabı hem yemek

* Sorumlu Yazar: nanilkazanc@cumhuriyet.edu.tr

Önerilen Atıf: Kazanç N. A. (2024). Sembolizmin Kökü, Zevk, Acı ve Politika İçin Bir Metafor Olarak: Salvador Dalí'nin Sürrealist Yemek Tabloları, Sivas İnterdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi, 7(2), 137-147.

tutkusu hem de sanatçının uzun süredir sevgilisi ve eşi olan Gala düşünülmüş olarak oluşturulmuştur. Ressamın tıpkı resimleri gibi yemek tarifleri de aynı anda hem tiksindirecek hem de eğlendirecek şekilde tasarlanmıştır. Kitapta sıra dışı illüstrasyonların yanı sıra sanatçının farklı yemekleri tükettiği ya da bunların arasında oturduğu fotoğraflar da yer almaktadır.

Salvador Dalí için yemek hiçbir zaman sadece bir beslenme kaynağı olmamıştır. Sanatçıya göre yemek, incelikli ve sıklıkla gözden kaçırılan sosyal ve politik anlamlarla doludur. Dalí, yemeği sembolizmin kökü seks, zevk, acı ve politika için bir metafor olarak kullanmıştır. Adı geçen kitabın içerdiği 136 tarife rağmen "Koyun Beyinli Avokado Tostu", "Kurbağa Kreması" veya "Salyangozla Doldurulmuş Dana Pirzola" muhtemelen herkesin damak tadına hitap etmiyordu ancak Salvador Dalí'nin ütöpik betimlemeleri 70'lerin sosyo-politik yapısı ve tuhaf tarif çizimleri kesinlikle stüdyodan yemek masasına geçişte incelemeye değer görünümler sergilemektedir. Sembolizmin Kökü, Zevk, Acı ve Politika İçin Bir Metafor Olarak: Salvador Dalí'nin Sürrealist Yemek Tabloları adlı çalışma Salvador Dalí'nin görsel sanatlar ile gastronomi ilişkisini "Les Diners de Gala" kitabındaki örnekler üzerinden değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gastronomi, Salvador Dali, Resim, Les Diners de Gala.

ABSTRACT

In Dalí's introduction, he warned the reader: "*If you are a slave to one of those calorie counters that turn the pleasure of eating into a kind of punishment, close this book immediately.*" "*He's too lively, too aggressive, too brash for you.*"

Chefs are creative when it comes to eating, and painters are creative when it comes to painting. In our work, we aim to take a look at the kitchens of the art world with surreal food ideas and paintings inspired by Salvador Dalí. Catalan Surrealist painter Salvador Dalí was a master not only in his craft but also in the art of party and table setting. Dali says, "Cooking is very close to painting. When we are busy making a meal, I add a little of this and a little of that, it's like painting." Salvador Dali, a lifelong admirer and self-proclaimed "motherly cook" at just six years old, eventually became an artist, but his fascination with the kitchen continued throughout his life. So when "Les Diners de Gala" was published in 1973, it was, quite literally, a dream come true for the surrealist artist who illustrated the book. The extraordinary cookbook, published only once in 1973, consisted of 136 recipes, along with extremely whimsical drawings and collages that Dalí created specifically for this publication. The original cookbook was printed only once. The strange cookbook can be divided into 12 chapters, with the 10th chapter devoted to aphrodisiacs. The cookbook was included considering both his passion for food and the artist's long-time girlfriend and wife, Gala. Like the artist's paintings, his recipes are designed to disgust and amuse at the same time. In addition to extraordinary illustrations, the book includes photographs of the artist consuming different foods or taking part in them.

For Salvador Dalí, food was never just a source of nutrition. For the artist, food was full of subtle and often overlooked social and political meanings. Dalí used food as the root of symbolism and a metaphor for sex, pleasure, pain, and politics. Despite the 136 recipes contained in the aforementioned book, "Avocado Toast with Sheep Brains", "Frog Cream" or "Veal Cutlets Stuffed with Snails" probably did not appeal to everyone's taste, but Salvador Dalí's utopian depictions, the socio-political structure of the 70s and strange recipe illustrations

certainly It displays looks worth examining when transitioning from the studio to the dining table. The study titled The Root of Symbolism as a Metaphor for Pleasure, Pain and Politics: Salvador Dalí's Surrealist Food Paintings aims to evaluate Salvador Dali's relationship between visual arts and gastronomy through the examples in his book "Les Dinners de Gala".

Keywords: Gastronomy, Salvador Dali, Painting, Les Dinners de Gala.

Giriş

Salvador Dalí yemek kitabının giriş kısmında okuyucuyu şöyle uyardı: " *Eğer kalori sayan ve yemek yeme zevkini bir ceza biçimine dönüştürenlerden biriyseniz, bu kitabı hemen kapatın; sizin için fazla canlı, fazla saldırgan ve fazla küstah.*"

Salvador Dali, Les Dinners de Gala, 1973.

Salvador Dalí için yemek hiçbir zaman sadece beslenme kaynağı olmadı.1904 yılında İspanya'nın Katalonya kentindeki küçük Figueres kasabasında doğan Dalí'nin yemeğe olan tutkusu en başından beri ortadaydı ve aile üyeleri de onun yenilebilir olan her şeye olan içten sevgisini doğruladılar. Salvador Dalí'nin Gizli Hayatı adlı kitabının önsözünde sanatçı şunları yazdı: " Altı yaşındayken aşçı olmak istiyordum. Yedi yaşındayken Napolyon olmak istedim. Ve o günden bu yana hırsım istikrarlı bir şekilde artıyor "(Dali, 1993;7).1922'de San Fernando Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde okumak için Madrid'e taşındı ve burada avangard akımlarla daha yakından tanıştı, Kübizm, Dada ve Fütürizm arasında kendi sanatsal üslubunu bulmaya çalıştı. Ancak hayatındaki en önemli dönüm noktası, 1926'da Paris'e taşınmasıydı. Burada ilkeleri heyecanla benimsenen Sürrealizm ve sanatının ilham kaynağı Gala ile tanıştı.

Sanatçıya göre yemek, incelikli ve sıklıkla gözden kaçırılan sosyal-politik anlamlarla doluydu. Dalí, yemeği sembolizmin kökü, seks, zevk, acı ve politika için bir metafor olarak kullandı. Dolayısıyla *Les Dinners de Gala* 1973'te yayımlandığında, kitabı resimleyen sürrealist sanatçı için bu tam anlamıyla bir rüyanın gerçekleşmesiydi. 1973'te yalnızca bir kez basılan, eşine ithaf ettiği tuhaf yemek kitabı, 136 tarifi, Dalí'nin bu yayın için özel olarak yarattığı son derece tuhaf illüstrasyonlar, kolajlar ve kendisinin davet fotoğraflarıyla birleştiriyor. Pek çok sanatçı kariyerinin sonuna doğru kutlama, armağan kitapları ve otobiyografiler yazma eğilimindeyken, 69 yaşında bile daima akıntıya karşı yüzen Salvador Dali, bunun yerine bir yemek kitabı yayımlamaya karar verdi. Salvador Dali çok yönlü bir sanatçı olarak tuvalin sınırlarına asla boyun eğmedi; resim ve çizimden sahne dekorlarına, kostümlere, heykelden, sinemaya, moda mükemmel bir esneklikle geçiş yapmayı başardı. Bu nedenle onun dehasının, her şeyi kapsayan bir sanatsal araştırmayı sürekli geliştirerek mutfakta yaratıcı ifadenin bir yolunu bulması şaşırtıcı değildir. Aşırı gösterişli bir gastronomi antolojisi olan kitabı Sürrealizm kavramının ve estetiğinin beklenmedik ama mükemmel bir yansıması, sentezidir.

1.Salvador Dalí'nin Sanat Anlayışı

İspanyol sanatçı Salvador Felice Jacinto Dali 1904 yılında Katalonya'nın küçük bir kasabası olan Figueres'te doğdu. Sanata ilgi gösteren bir ailede büyüdü. Özellikle annesi tarafından sanatsal açıdan eğitimi desteklenen Dali 1922 yılında Academia da San Fernando'ya kaydoldu. Eğitimi süresince kübizm, metafizik resim gibi dönemin popüler başlıklarına ilgi duydu (Descarnes, 1985;27).1934 yılında sanatçının özel ve sanat hayatını tüm yönleriyle etkileyen,

ilham kaynağı olan Gala ile evlendi. Gala, Dalí'nin sözleşmelerini, iş ilişkilerini yönetti ve hayat boyu arkadaşı oldu.

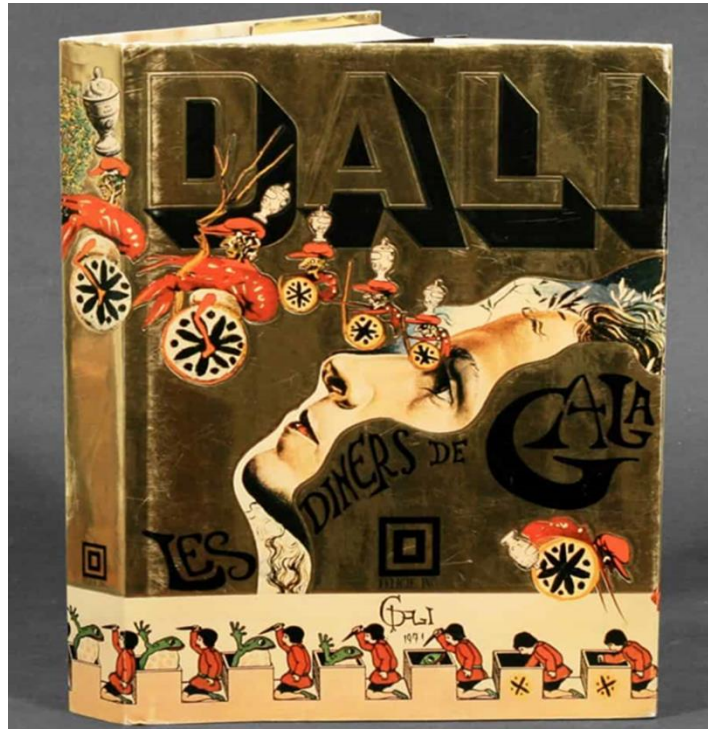
Salvador Dalí öğrencilik yıllarında geleneksel gerçekçilikten kübizme kadar birçok stilde resimler yaptı. Salvador Dali üretimini sadece görsel sanatlarla sınırlandırmadı, sinema, tiyatro, müzik, moda, dekorasyon, gastronomi gibi insan yaşamındaki popüler kavramlarla ilgilendi. Gerçeküstü stil ile 1920'lerin sonu ve 1930'ların başında tanıştı. Akademiyle yollarını ayırdıktan sonra seyahatlere önem verdi, özellikle Paris seyahatleri onun Pablo Picasso, Joan Miro, Rene Margritte gibi isimlerle tanışmasına olanak verdi. Sigmund Freud'un psikanalitik teorilerine ilgi duydu ve bu etkide çalışmalar yapmaya başladı (Freud, 1967; 106). Freud'un yeni, psikanalitik teorilerini resim ve yazıya uygulamaya çalıştı. Dalí, Freud'u ve cinsel bastırmanın rüyalar ve sanrılar biçimini alması hakkındaki fikirlerini iyi tanıyordu ve Sürrealistlerin bu rüyaları boyayla yakalama girişimlerinden etkilenmişti. Yaratıcılığını harekete geçirmek için bilinçaltını kullanmanın yollarını araştırdı. Salvador Dalí, 1927 yılında sürrealist tarzdaki ilk büyük eseri olarak kabul edilen "Aparat ve El "i tamamladı.1928 yılında Dalí, ilk sürrealist filmi "Un Chien Andalou" (Bir Endülüs Köpeği) üzerinde çalıştı (Bunuel, 2006;101-102). Sürrealist olarak anılmasına karşın II. Dünya Savaşı'na giden yıllarda Dalí, André Breton, Luis Buñuel, Picasso ve Miró'nun aksine Avrupa'da faşizmin yükselişini alenen kınamadı. 1934 yılında sürrealistler tarafından resmi olarak gruplarından çıkarıldı. Bu kınamayı "Ben kendim bizat sürrealizmin" diyerek reddeden Dali dünya olayları hakkında bir tavır almaktan kaçındı. 1940'larda bazı eleştirmenler ve tarihçiler Dalí'nin geleneksel anlamda sürrealizmden uzaklaşarak, "mükemmel zevkin, amacı halkı cahilleştirmek ve adını ticari ürünlerle ilişkilendirerek para kazanmak olan bir ressamı ilgilendiren son şey olduğu" tam teşekküllü, kendini öven, kitsch bir estetiğe doğru ilerlediğini iddia etmeleridir (Gibson, 1997; 430-31). Kendi özgün dünyasının hareketlerini eserlerine taşıdı. Nerret, Dalí'nin eserlerinde hakim olan kavramları şöyle açıklıyor " Salvador Dalí'nin süper sanatsal aklını harekete geçiren iki motordan birincisi libido yani cinsel dürtü, ikincisi ise ölüm korkusudur" (Nerret, 2002;47). Dali eserlerinde özellikle Max Ernst, Margirette gibi sanatçıların sürrealist eserlerinde gördüğümüz tuhaf, yıkıcı, sorunlu figürler görüyoruz. (Kuenzli, 1991; 18). Salvador Dali çalışmalarında Freudian imgelere ek olarak merdivenler, anahtarlar, damlayan mumlar, nefret ettiği çekirgeler, karıncalar popüler imgelerdi.

Fotoğraf 1: Salvador Dalı, *Aparat ve El*, 1927, Dalı Müzesi, Florida.

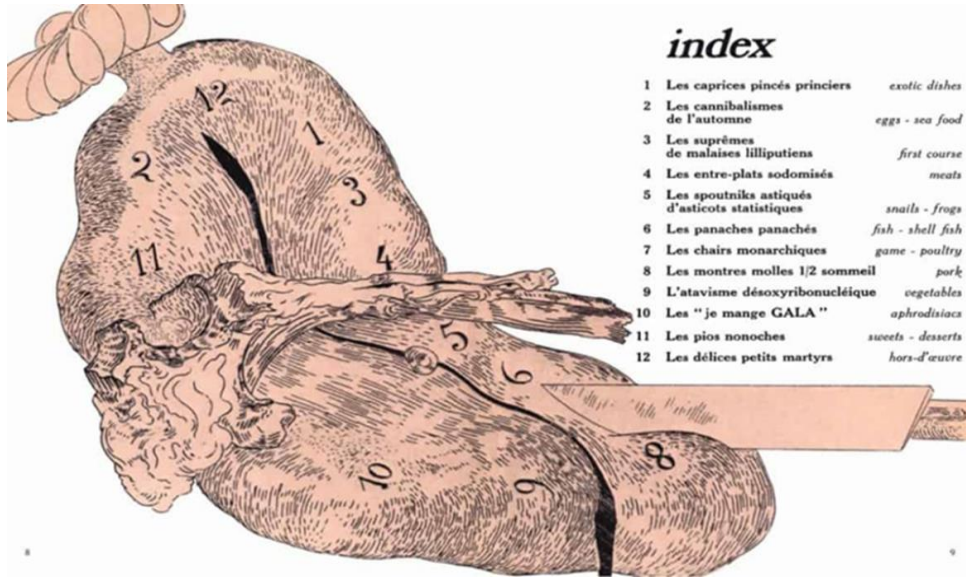
2. Les Diners de Gala

Les Diners de Gala adlı orijinal yemek kitabı yalnızca bir kez 400 kopya olarak basıldı. Kitap için hazırlanan tarifler 70'lerde Kuzey İspanya'da giderek popülerlik kazanan bir mutfak stili olan Nouvelle Cuisine'e dayanıyor. Tasche yayınevi günümüzün yemek ve sanat tutkunlarının bu sayfaları okuyabilmesi için 43 yıl sonra 2016 yılında kitabı yeniden yayımladı. Kitap 136 sıra dışı yemek tarifi, farklı yemek türlerine karşılık gelen on iki bölüme ayrılmıştır (Dalı, 2016;9).

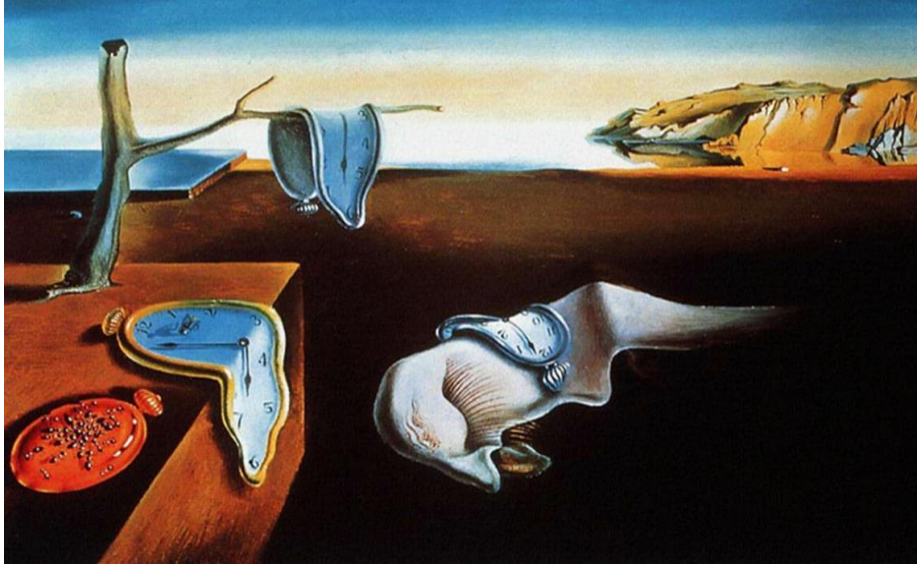
Fotoğraf 2: Savador Dali, Les Diners de Gala, 1973

Sıra dışı tariflerden bazıları, *Yükselen Güneşin Yılan Balığı*, *Bin Yıllık Yumurta*, *Gevrek Börekte Yer Mantarı*, *Külkedisi* ve *Sülün Raphael Ravenga*'dır. İlginç bir şekilde, alışılmadık malzemelere ve hazırlama yöntemlerine rağmen, kitapta yer alan tarifler aslında Paris'in en iyi ve Dalı'nın sık gittiği bilinen restoranların menülerinden alınmıştı. Salvador Dalı'nın tüm eserlerinde yemekle ilgili sembolizmin izlerini bulmak mümkündür. Kariyeri boyunca Dalı sık sık en sevdiği şeyleri tüketmeyi arzuladığından söz etti, örneğin; Gala'nın güzel yüzü. Bir keresinde şöyle yazmıştı: "Bir şeyleri gözlerimizle yutmak yeterli görünmüyor. Onların varlığına aktif ve etkili bir şekilde katılma kaygımız bizi onları yemek istemeye yöneltiyor" (Nerret, 2002;217). Sürrealist tablolarının çoğunda açıkça görüldüğü gibi Dalı'nın özellikle peynire, ıstakozlara, ekmeğe, deniz kestanelerine ve yumurtalara takıntısı vardı.

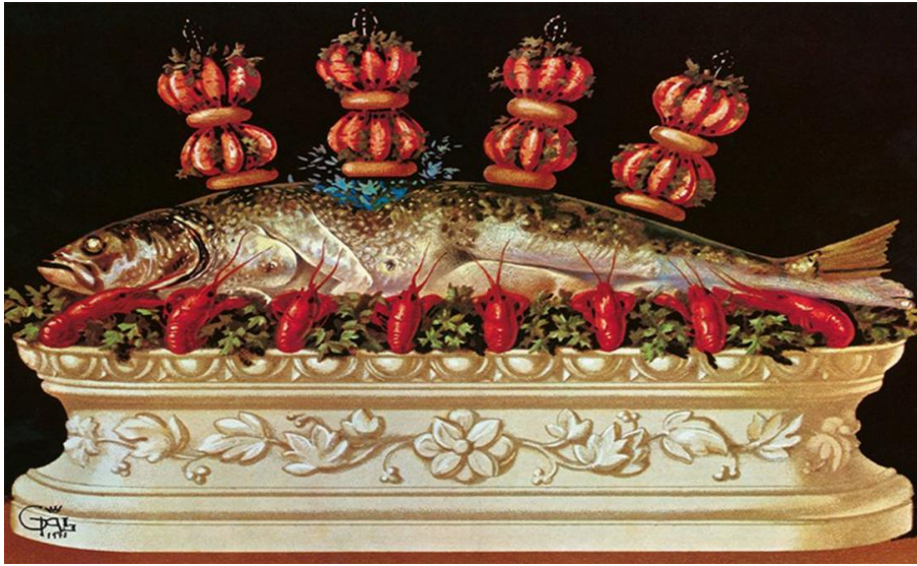
Fotğraf 3: Les Diners de Gala Index, 1973, Taschen.

İkonik tablosu, Belleğin Azmi'nde Albert Einstein'ın görelilik teorisini yorumlayıp yorumlamadığı sorulduğunda Dalı; yumuşak saatlerin güneşte eriyen Camembert peynirinin sürrealist algısından ilham aldığını söyledi (Dali, 2016; 210). Bu ifade, şeyleri olduğu gibi kabul etmememizi, bunun yerine konuya tamamen farklı bir açıdan yaklaşmamızı, yeni bir sonuç bulmak için zihinlerimizi farklı bir yola sokmamızı öneriyor.

Fotoğraf 4: Salvador Dalí, Belleğin Azmi(Eriyen Saatler) ,1931, MOMA, New York.

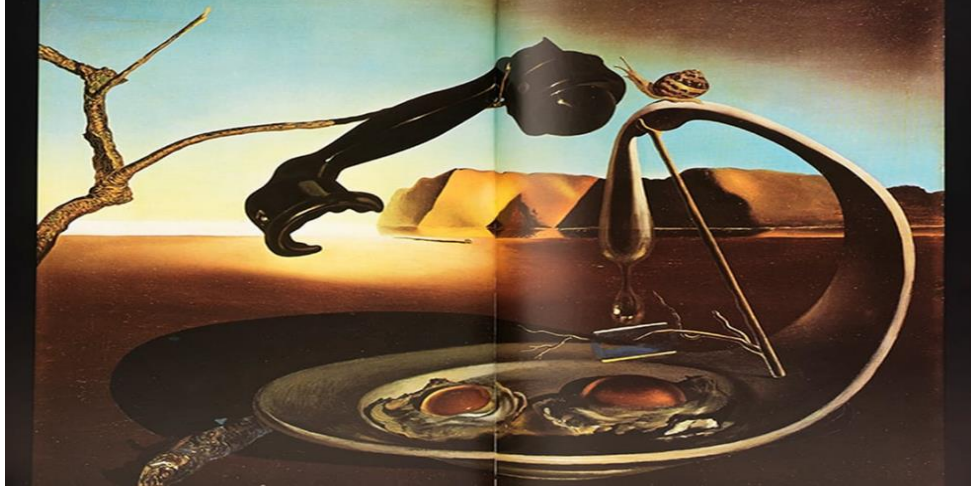
Diğer bir tutkusunun İstakoz olduğunu sıklıkla ifade eden Dalí'nin bir kadının şehvetli vücudunu kırmızı karideslerle donatan eseri bu tutkunun temsilidir. Efsanevi istakozların yanı sıra en sevdiği mutfak unsurları arasında ekmeğe tercihi de vardı. Her şeyden önce ekmeğe Dalí'nin hayal gücünü besliyordu. Bagetler, resimlerinde geleneksel Katalan tavasıyla birlikte sık sık karşımıza çıkıyor bunların hepsi Dalí'nin beslenme takıntısına işaret etmekte.

Fotoğraf 5: Salvador Dalí Les Dinners de Gala İllüstrasyon,1973.

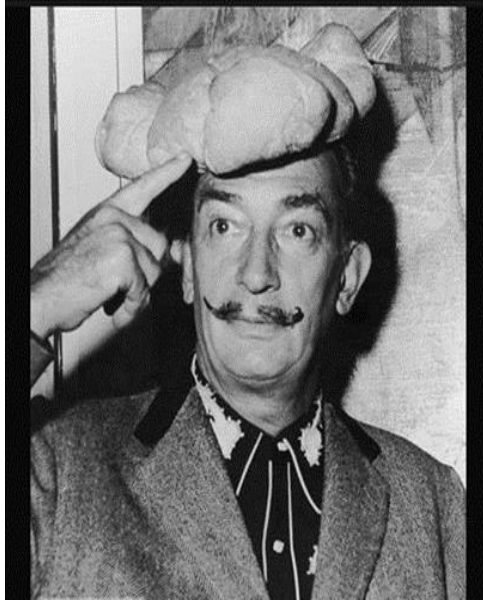
Dalí, çizimlerin ve tariflerin ötesinde, bu kitabı belirli yiyecekler hakkındaki görüşlerini sunmak için de kullanmıştır. Örneğin, belirli bir biçimi olmayan yiyeceklerden nefret ettiğini ifade eden ressam, ıspanağı örnek olarak gösteriyor ve şöyle devam ediyor: "İspanak denen o iğrenç, aşağılayıcı sebzedeki nefret ediyorsam, bunun nedeni onun Özgürlük gibi şekilsiz, bazı hallerde tanımlanamaz olmasıdır. Genelde gıdaya, özelde ise ıspanağa olumlu- olumsuz büyük bir estetik ve ahlaki değer atfediyorum. Şekilsiz ıspanağın zıttı zırhtır. Zırh yemeyi seviyorum, aslında tüm kabuklu balıkları seviyorum, sebebi sadece soyma savaşıyla damak zevkimizin fethedilmesine açık hale gelen zorlu yiyecekleri sevmem" (Dalí,2016; 75).

Dali evreninin bir diğerkonuda yumurtaydı. Bu ikonla annesinin rahmindeki biçimlendirici yaşamını mükemmel bir şekilde hatırlayabildiğine ikna olmuştu: Bu berrak anı, zihninde amniyotik sıvıda onunla birlikte salınan iki muhteşem ve fosforlu kızarmış yumurtanın etkileyici görüntüsüyle örtüşüyordu. Bu inanç onu yumurtanın bir rahim sembolü olarak yüceltilmesine yol açtı.

Fotoğraf 6: Salvador Dalı, *Les Dinners De Gala* İllüstrasyon, 1973.

80 yaşındayken, büyük bir sürrealist anıt olarak kendi müzesini tanımladığında dış çevrenin tamamının düzinelerce yumurtanın yerleşimin yanı sıra tipik Katalan ekmeğinin binlerce temsiliyle kaplanmasını tasarladı. Dalı'nın devasa ekmek somunlarını etrafta gezdirme alışkanlığı da vardı. "Ekmek, çalışmalarımındaki en eski fetişizm ve takıntı temalarından biridir; aslında ilki ve en sadık olanıdır" demiştir.

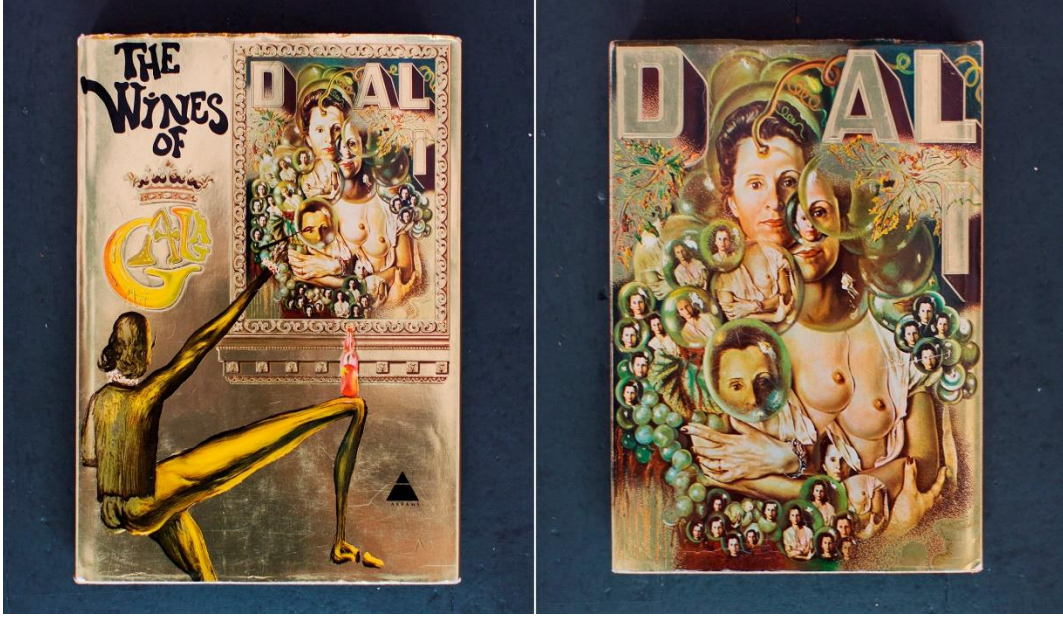
Fotoğraf 7: Salvador Dalı, 1958.

SONUÇ

Salvador Dalí'nin duyuşsal zevklerden yararlanmayı amaçlayan sanat formları olarak gastronomiye bakış açısı dikkate değerdir. Dali'nin hayatının yemekle ilgili önemli anekdotlar ve hikayelerle dolu olduğunu ve bunların daha sonra sanatında gizemli bir şekilde yer aldığı söylenebilir. Yayınımızda değerlendirdiğimiz *Les Dinners de Gala*, Taschen yayınevini yemek kitabı aynı zamanda sanatçının efsane niteliğindeki gösterişli, pahalı, narsistik akşam yemeği partilerine de dikkat çekmekle kalmayıp 1970 lerin sosyo-politik okumasının yapılmasını mümkün kılıyor. Tematik menüsü, onun yaratıcı tariflerini modern zamanlara yeniden yorumluyor ve uyarlama imkanı tanıyor.

Bahsi geçen yemek kitabında dönemin popüler akımı Sürrealizm ve Dali üzerine bir okuma yapılması mümkündür. Sürrealizm Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra insanlara hayatın acımasız koşullarından ve gerçeklerinden kaçmak için bir yol ararken diretilen ilkelere direnç göstermelerini sağladı ve özgürlük arzusunu teşvik etti. Sürrealizmin politik tutumunun zaman içinde değiştiğini ve hareketin çeşitli üyelerinin farklı görüşlere sahip olduğunu belirtmek önemlidir (Schmeller, 1980, 102). Salvador Dali'nin faşizme olan desteği ve sürrealizmle özdeşleşmesi, ayrıca Adolf Hitler'e olan sevgisi, bir sanatçının eserleri ile kişisel inançları arasındaki bağlantıya dair algımızla ilgili endişe uyandıran şaşırtıcı bir çelişki sunar, bu çelişki şöhret ve finansal başarıya artan takıntısından kaynaklandığı söylenebilir (Breton, 1965,52). *Les Dinners de Gala* ile ilişkilendirdiğimiz sosyo-politik okuma Dali'nin politik, siyasi dünyası ile sanatı arasındaki nüanslı ilişkiyi; bir sanatçının bireysel görüşlerinin sanatsal girişimlerini nasıl etkileyebileceğini veya hatta onlarla nasıl çatışabileceğini vurgulaması açısından önemlidir. Popülarite, gösteriş, sınır tanımazlık, narsizm ve dünyevi zevklere düşkünlük sanatçının içinde bulunduğu sanatçı grubunun manifestolarıyla ters düşmüştür. Dali'nin bahsi geçen kavramlarla ilişkisi lezzet zevklerine adanmış kitabı *Les diners de Gala* da vücut bulmuştur. Salvador Dali'ye göre yemek ve gerçeküstücülük mükemmel birer yol arkadaşısıdır (Dali,1993,123). Bu kitap duygusallık, tuhaflık ve grotesk arasında hassas bir dengeye sahiptir ve hem en cesur gözler hem de damak zevkleri için bir sanat eseri, pratik bir rehberdir. Dalí, yemeyi kendi varlığıyla (persona) ilişkilendirdi ona yeni anlamlar kazandırır, Gastronomiyi de sanat tarihiyle ilişkilendirdi. 1973'te basılan *Les diners de Gala*; Dali ve Gala'nın şöhretli toplantılarını oluşturan şehvetli, yaratıcı ve egzotik unsurları tanımamıza; görsel sanatlar ve gastronominin görkemli iş birliğine tanıklık etmemize imkan tanıyor. Salvador Dalí, resim yapmanın yanı sıra iyi yemek yeme sanatını da geliştirdi. Yemeğin özellikle ekmek, yumurta, peynir, istakoz, süt, balık, et pizzolaları ressamın gastronomiye bir sanat formu olarak duyduğu neredeyse takıntılı hayranlığı yakalamayı amaçlayan sembolik stratejiler veya ifade edici metaforlar olarak hizmet ettiğini gözlemliyoruz. *Les diners de Gala*'nın büyük başarısı 4 yıl sonra sürrealizmin dehası Salvador Dalí'yi *The Wines of Gala* adlı yeni bir eserle taçlandırmaya yöneltti.

Fotoğraf 8: Salvador Dalı, *The Wines of Gala*, 1977.

KAYNAKÇA

- Bunuel, L. (2006). *Notes on the making of Un Chien Andalou*. In S. MacDonald, *Art in Cinema: Documents Toward a History of the Film Society*, Philadelphia: Temple University Press.
- Breton, A. (1965). *Surrealism and Painting*. London: Macdonald Pub
- Dali, S. (2016). *Les Dinners De Gala*. Taschen GmbH.
- Dali,S, (1993). *The Secret Life of Salvador Dali*. Dover Publications.
- Descharnes, R. (1985). *Dali*. New York: Harry N. Abrams, Inc., Publishers.
- Freud, S, (1967). *The Interpretation of Dreams*. London: George Allen & Unwin.
- Gibso, Ian.(1997). *The Shameful Life of Salvador Dalı*. Faber and Faber.
- Kuenzli,R.,E.(1991). *Surrealism and Women* .Mit Press.
- Nerret, G. (2002). *Dali*. Koln: Taschen.
- Schmeller, A. (1980). *Surrealism*. New York: Crown Publishers.

GÖRSEL KAYNAKÇA

Fotoğraf1:<https://collection.thedali.org/mDetail.aspx?rID=1991.1&db=objects&dir=DALIART&osearch=Painting&list=res&rname=&rimage=&page=1>

Fotoğraf 2:<https://magazine.artland.com/les-diners-de-gala-surrealism-on-the-menu-with-salvador-dalis-cookbook/>

Fotoğraf3:<https://www.moma.org/audio/playlist/3/163>

Fotoğraf 4:<https://www.thisiscolossal.com/2016/10/les-diners-de-gala-dali/>

Fotoğraf 5:<https://www.taschen.com/en/books/art/44053/dali-les-diners-de-gala>

Fotoğraf 6:<https://www.bbc.com/news/world-europe-40653883>

<https://punchdrink.com/articles/inside-salvador-dalis-unknown-wine-book/>